

KVINNUSØGA

Eldri mynd av kvinnum uttan fyri Mettustovu

Kvinnuár og skipaði sama summar í Mexico City fyri heimsins fyrstu altjóða kvinnuráðstevnu, har rakstarrópini javnstøða, burðardygg menning og friður við symbolum eisini vórðu innbygd í teirra víðakenda búmerki. Tiltøkini lukkaðust sera væl, og teir stóru politikkarir í heiminum tóku eisini undir. Td er Jomo Kenyatta, tann táverandi og eisini fyrsti forsetin í Kenya, kendur fyri hesi eggjandi orðini til sínar meiri ivingarsomu kollegar: Jú, menning og undirvísing av kvinnum er ein góð iløga. Tað tú lærir kvinnurnar, tað lærir tú eisini eitt heilt fólk.

Samstarv við aðrar bólkar

1975 var eisini árið, tá ið eg flutti heimaftur og stutt eftir kom í ein kvinnubólk, har eg sjálv fimta í eina tíð fyrireikaði tað kvinnupolitiska forum, sum við navninum Kvinnufylkingin var stovnað á opnum fundi tann 8. mars 1976, og sum síðani fyri tað mesta hevði sínar felagsfundir á Býarbókasavninum.

At fara upp í Kvinnufelagið kom ikki rættiliga upp á tal, men tað forðaði ikki fyri samstarvi millum nevndina í Kvinnufelagnum og ávísar bólkar í Kvinnufylkingini, tað valdaðist alt um, hvørji tey einstøku málini vóru – og tá ið soleiðis var møttust vit í Mettustovu. Eitt samstarv sum kom í lag eftir áheitan frá Evu Thomsen, í Horni, forkvinnu KSF’s, og meðan Inga Mortensen, í Dali, var forkvinna í Kvinnufelagnum.

Sum dømi um ítøkilig úrslit av hesum samstarvi kunnu tey bæði læknastríðini vera nevnd. Tí eftir tógvið stríð saman við sjúkraisystur, jarðarmøðrum, kvinnuligum politikkarum og øðrum

tiltakið vera týðningarleyst um ikki beinleiðis skaðiligt. Teir fingtu tó illa oyðilagt ta vitan og forstáilsíð, sum kvinnurnar høvdu fingið burturúr, hóast illvildin gjørdi enda á tí royndini at fáa fleiri kvinnur í politikkk. Hetta var eisini tað árið, tá tær triggjar tingkvinnurnar, Karin, Jona og Ingrið, fingtu løgtingslógina um javnstøðunevnd samtykta.

Alsamt varð kortini tosað um ta ólukku støðu vit føroyingar vóru í við so gott sum ongum kvinnum í politikki. Og árið eftir, um heystið 1980, savnaðu vit undirskriftir og gjørdtu í felag ein kvinnulista til býráðsvalið í Havn. Undirtøkan var góð, hóast Hanna Joensen, í Joto, sum fekk meginpartin av at kvøðunum, tíverri ikki rakk heilt á mál.

Kvinnulistarnir muna

Kvinnufelagið hevði longu í 50´unum gjørt kvinnulistar til býráðið, har Malla sum sagt var vald í fyrri syftu, men tíverri, og eftir rættiligan ágang á listan, ikki var vald aftur aðruferð. Eisini vit royndu okkum umaftur til býráðsvalið í 1984, har vit fingtu næstan tvífalt so nógvar atkvøður sum í 1980 og tað, hóast eisini vit ta ferðina vóru fyri reingjandi útspilling beint undan valinum. Hesa valnáttina var Rannvá Hanusardóttir inni í hitanum so mikið leingi, at eisini stuðulsbólkurin var klárur, áðrenn fínteljingin móti morgni vísti, at vit tá ið samanumkom kortini vóru 7-8 atkvøður ov stuttar til at fáa kvinnu valda.

Tað kvinnupolitiska úrslitið av hesum arbeiði var kortini gott. Kvinnulistarnir høvdu sett seg so mikið í respekt, at teir hetta stutta tíðarskeiðið høvdu trýst

prosentpartin av atkvøðum til kvinnulig valevni í Tórshavnar kommunu frá umleið 10 procentum til umleið 30 og síðani eisini, at hesin lutfalsligi vøksturin í Suðurstreymoyar valdømi helt sær og síðani vaks við somu ferð øll 80-árin.

Kvinnulistin stillaði ikki upp aftur til býráðsvalið heystið 1988, men tað gjørdtu kvinnur í fleiri bygdum í 4 av teimum 7 valdømunum, teirra millum eisini kvinnurnar í Vestmanna, sum longu tá høvdu eina heilt serliga støðu hvat kvinnulistapolitikkarum viðvíkur. Tilsamans øktisk talið av kvinnum í kommunalpolitikki úr 14 (= 5 %) í 1984 til 33 (= 11,5 %) í 1988. Av hesum 33 var triðja hvør vald á kvinnulista, sí Kvinnutíðindi 1989.

Skeið og agitació fyri kvinnum í politikki

Árið eftir skipaði KSF í trimum umfórur fyri skeiðum í kommunalpolitikki, fyrisiting og taluteknikki fyri nývaldum og øðrum politiskt áhugaðum kvinnum, fyrst á Glyvr-um og síðani í Havn.

Í árunum sum komu vóru sum oftast munagóð tiltøk gjørd at styðja tær kvinnur sum stillaðu upp og tað var, eins og alt annað arbeiði í felagnum, gjørt uttan mun til partapolitiskan lit ella tilknýti. Onkrar hugvekjandi plakatar vóru gjørdar við okkara argumentum fyri, hví tað saktans bar til at velja kvinnur júst tí tær vóru kvinnur, og tað eina valárið sendi KSF eina gloymmegei-heilsan í hvørt hús í Føroyum.

Eftir tann stóra politiska fundin, sum hildin var í Norðurlandahúsinum ár 2000 við luttøku og talutið fyri allar tær til løgtingið uppstillaðu kvinnurnar, komu vit í ársins jóla-metbók fyri hetta eftir teirra tykki í heimshøpi eina-

standandi tiltak :)

Kvinnur fyri friði

Kvinnufelagið legði eisini hús til arbeiðið at fyrireika eina breiða føroyska luttøku á kvinnuráðstevnuni í Keypmannahavn í 1980, bæði ta almennu, har løgtingskvinnan Jona Henriksen umboðaði KSF í tí donsku delegatiónini, og ta alternativu, har allar kvinnur sum ynsktu tað kundu vera við. Eitt vakurt og innihaldsríkt blað varð eisini ta ferðina gjørt og borið í hvørt hús.

Tá ið tað frættist, at ST aðalskrivarin Kurt Waldheim skuldi luttaka á ráðstevnuni í Kph, gjørdi tann nýstovnaði felagsskapurin Kvinnur fyri friði í samsvari við líknandi friðarfelagsskapir í hinum norðurlondunum saman við føroyadeildini hjá Amnesty International og leiðsluni hjá Sjómanskvinnuringunum ein bólk, har 5 kvinnur bjóðaðu til eina landsumfatandi innsavning av undirskriftum við hesum orðum: Heimurin svøltar, brúkið vápnamilliardirnar til breyð! Hesar kvinnurnar vóru: Kathrina Jacobsen, Anette Wang, Mia Trónd, Liffa Arge Gregoriussen, allar føddar fyri og um áramótið 1914, og Marjun Berg, sum eisini var samskipari í innsavningararbeiðinum.

Í Føroyum vóru tað 4.285 kvinnur, 14 ár og eldri, ið skrivaðu undir, og harvið høvdu 29,9 % av øllum Føroya kvinnum undir ábyrgd sagt sína hugsan um hungur og kríggj. Fyri okkum var tað Elinborg Trónd Johansen sum, saman við umboðum úr hinum norðurlondunum, handaði ST-aðalskrivaranum tær føroysku undirskriftirnar, ið upp á seg eisini vóru nóg fleiri enn tær, ið hini londini høvdu við sær.

Gomul mynd av Mettustovu